

PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN

---

van Kindcentrum De Havelt

Januari 2019

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	3
2.	LOCATIEBESCHRIJVING.....	4
3.	PEDAGOGISCHE HOOFDDOELEN	5
3.1	De zorg voor fysieke en emotionele veiligheid	5
3.2	Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties.....	122
3.3	Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties.....	133
3.4	Waarden en normen; onze cultuur	155
3.5	Samenwerken met ouders.....	155
4.	PEDAGOGISCHE KWALITEIT	177
4.1	Pedagogische ontwikkeling en reflectie	177
4.2	Pedagogische kwaliteit en professionalisering.....	177
4.3	Observeren	177
4.4	Vierogenprincipe.....	188
5.	RANDVOORWAARDEN	20
5.1	Groepsindeling en ruimtes.....	20
5.2	Samenstelling team	21
5.3	Pedagogische randvoorwaarden opvang 0- tot 4-jarigen	22
5.4	Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)	22
5.5	Bijzonderheden in ontwikkeling of andere problemen signaleren	24
5.6	Pedagogische randvoorwaarden BSO	255
5.7	Voedingsbeleid	266
5.8	Open deuren kindcentra	288
5.9	Social media	288

1. INLEIDING

Goede kinderopvang en goed onderwijs leveren een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen en daarmee aan die van de maatschappij. Samen spelen, ontdekken, grenzen leren kennen en je gewaardeerd voelen zijn basisbehoeftes van ieder kind. Bij Kindcentrum de Havelt staan deze basisbehoeftes centraal.

Elke locatie van GOO opvang en onderwijs (hierna: GOO) heeft een eigen pedagogisch beleidsplan, naast het overkoepelend pedagogisch beleid van de stichting. Deze is terug te vinden op onze site; <https://stichtinggoo.nl/bestanden/345/19003-GOO-pedagogisch-beleidsplan.pdf> Een werkgroep binnen ons Kindcentrum heeft vorm gegeven aan dit plan, waarin ouders en medewerkers kunnen lezen hoe wij in de praktijk invulling geven aan het beleid.

In hoofdstuk 2 beschrijven we onze locatie en in hoofdstuk 3 gaan we in op de pedagogische hoofddoelen; wat doen we concreet om aan deze doelen te werken? Hoofdstuk 4 gaat over de pedagogische kwaliteit en ontwikkeling op Kindcentrum Havelt. Werken aan pedagogische kwaliteit is een voortdurend proces dat vraagt om structuur en planmatig werken. We gaan er in hoofdstuk 4 dieper op in. In hoofdstuk 5 worden de randvoorwaarden uitgewerkt; alle maatregelen, middelen en afspraken die ervoor zorgen dat we de pedagogische hoofddoelen kunnen realiseren.

Pedagogische doelen zijn opgenomen in de Wet Kinderopvang en onderdeel van de basiseis van het bieden van verantwoorde kinderopvang. Ze worden nader uitgewerkt in het Besluit kwaliteit kinderopvang.

Tot slot:

Waar we 'ouders' schrijven, bedoelen we 'ouders/verzorgers'.

2. LOCATIEBESCHRIJVING

Kindcentrum De Havel, hierna aangeduid als KC het is een ontmoetingsplaats voor kinderen, ouders en teamleden. In Januari 2014 zijn we als Kindcentrum gestart in een prachtig nieuw gebouw aan Johannes Keizershof 2 in Handel. Samen met de school bieden wij onderwijs en opvang onder één dak. Onder Opvang verstaan wij Dagopvang, Peuterwerk en BSO. Binnen ons kindcentrum bereiden we kinderen van 0 tot 13 jaar voor op hun toekomst.

Het gebouw is een zogenoemd MFA (Multi Functionele Accommodatie) Diverse gebruikers zijn hierin gehuisvest. Naast onderwijs en opvang zijn hier de Bron (gemeenschapshuis/ontmoetingscentrum) en de Jeugd (vereniging die activiteiten in de vrije tijd van basisschoolkinderen organiseert) gesitueerd.

Binnen het KC wordt opvang en onderwijs op elkaar af gestemd zodat kinderen alle kansen kunnen benutten om zich optimaal te ontwikkelen. Hierdoor bereiden we kinderen van 0 tot 13 jaar voor op hun toekomst.

Het gebouw bestaat uit 2 verdiepingen. Op de begane grond vinden voornamelijk alle activiteiten plaats voor de kinderen van 0-6 jaar. Daarnaast is er de school bibliotheek, een podium, toiletten, de personeelskamer, een handvaardigheidslokaal en andere lokalen en ruimten die bedoeld zijn voor de andere gebruikers binnen het MFA. Op de eerste verdieping vinden de onderwijsactiviteiten plaats voor de bovenbouw, 6-12 jaar. Daarnaast zijn er 2 kantoren voor de IB'er en de directeur. De zolder dient als magazijn/opslag.

De groepsruimte voor de dagopvang/peuterwerk heeft een keukenblok en een verschoningsruimte met 2 toiletten voor de kinderen en een volwassen toilet. Aan de groepsruimte grenst een slaapkamer waarin maximaal 6 kinderen kunnen slapen. Vanuit de groep is er toegang naar de buitenruimte en de speelzaal. We kunnen maximaal 15 kinderen opvangen in de groepsruimte. Het team bestaat uit maximaal 3 vaste pedagogisch medewerkers, die allen minimaal een MBO 3 opleiding hebben, VVE-gecertificeerd zijn, een Kinder EHBO diploma hebben en voldoen aan de eis; taaltoets 3F .

De buitenschoolse opvang biedt ruimte voor opvang van maximaal 20 kinderen. Met ingang van het schooljaar 2018-2019 is de BSO gesitueerd in een "wissellokaal" op de begane grond, tegenover de dagopvang en de kleutergroep. Dit wissellokaal, genaamd de Switch, wordt gebruikt voor onderwijs activiteiten van kleine groepjes leerlingen, bij de haal-en brengmomenten van peuters en activiteiten van peuters en kleuters gedurende de schooltijden. Na school en in de vakanties maakt de BSO gebruik van deze ruimte en is de zogenoemde stamgroep voor de BSO. Daarnaast maakt de BSO ook gebruik van het handvaardigheidslokaal, de speelzaal en de buitenruimte. Er zijn vaste pedagogisch medewerkers die zowel voor de BSO als de opvang werken. In de vakanties en op rustige dagen wordt de BSO ook wel samengevoegd met de dagopvang. Als er in de vakanties weinig kinderen zijn, minder dan 5, wordt er incidenteel voor activiteiten aangesloten bij KC Cornelius in Venhorst. Met ouders worden duidelijke afspraken gemaakt over het halen en brengen.

Binnen onze organisatie bieden we opvang van 7.30 tot 18.30 uur, moet de mogelijkheid voor vervroegde opvang vanaf 7.00 uur.

We zijn het hele jaar geopend, op maandag, dinsdag, woensdagochtend en donderdag, met uitzondering van de erkende feestdagen. Peuterwerk is geopend tijdens schoolweken.

3. PEDAGOGISCHE HOOFDDOELEN

Het overkoepelend pedagogisch beleid van GOO benoemt vijf pedagogische hoofddoelen. In dit hoofdstuk vertalen we deze naar onze dagelijkse praktijk.

De hoofddoelen zijn:

- 3.1 De zorg voor fysieke en emotionele veiligheid.
- 3.2 Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties.
- 3.3 Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties.
- 3.4 Waarden en normen; onze cultuur.
- 3.5 Samenwerken met ouders.

3.1 De zorg voor fysieke en emotionele veiligheid

Het bieden van een gevoel van veiligheid is de meest basale pedagogische doelstelling voor alle vormen van opvang en onderwijs. Het draagt bij aan het welbevinden van de kinderen en het maakt het mogelijk om andere pedagogische doelstellingen te realiseren. Als kinderen zich goed voelen, kunnen ze groeien en zich ontwikkelen.

Drie aspecten bepalen de emotionele veiligheid en het welbevinden van jonge kinderen:

1. Goede en vertrouwde relaties.
2. Structuur en voorspelbaarheid.
3. Een gezonde omgeving en voldoen aan basisbehoeftes.

Hieronder staat per aspect hoe wij hier invulling aan geven.

1. Goede en vertrouwde relaties

Wennen

Tijdens de wenperiode wordt er een basis gelegd voor de vertrouwensrelatie tussen pedagogisch medewerker en kind, en pedagogisch medewerker en ouder. Deze wenperiode begint met een intakegesprek. In dit gesprek legt de pedagogisch medewerker het dagritme van de groep uit.

Tijdens het intakegesprek voor de dagopvang wordt er over het dagritme, voeding en gewoontes van het kind gesproken. Dit gesprek wordt gevoerd door de mentor van het kind, hierbij wordt uitgelegd wat het mentorschap inhoudt en dat er minimaal 1 x per jaar een gesprek plaats vindt. Dit gebeurt aan de hand van de observaties zoals deze in het Kijk systeem worden bijgehouden

Om een kind rustig te laten wennen aan de nieuwe omgeving plannen we 1 of 2 wenmomenten in overleg met ouders. Een kind komt per wenmoment een paar uurtjes en dit vindt plaats op dezelfde dag van opvang zodat de kinderen en medewerkers ook vertrouwd raken met elkaar. Voor baby's plannen we dit in met minimaal 1 slaap- en voedingsmoment.

Bij peuterwerk starten we ook met een intakegesprek waarin we het dagritme van de groep uitleggen en daarbij van ouders graag de bijzonderheden of gewoontes van thuis horen. Daarna komt de peuter 1 x wennen op eenzelfde dagdeel als peuterwerk wordt ingekocht.

De BSO kent ook een intake gesprek wat voor kinderen die doorstromen vanuit dagopvang of peuterwerk een stuk korter is. Soms kiezen ouders ervoor om dit gesprek over te slaan omdat alles bekend is. Kinderen die doorstromen vanuit de opvang/PW gaan vaak al een aantal keren mee spelen op de BSO zodat ze al gewend zijn voor start op school.

Deze wenmomenten zijn bedoeld om de overgang naar de opvang zo soepel mogelijk te laten verlopen. Het wennen is een service en begint ongeveer twee weken voor de startdatum van de

opvang. In geval van een spoedplaatsing zal dit niet altijd mogelijk zijn. Na ongeveer drie maanden wordt er evaluatie met de ouders gepland waarin besproken wordt hoe het wennen is verlopen en waarvoor nog aandacht of afstemming nodig is. In de praktijk is er veel contact met ouders tijdens de haal- en brengmomenten waardoor we merken dat ouders weinig behoefte hebben om na de wenperiode een afspraak te maken. We bieden altijd de mogelijkheid voor een gesprek aan..

Een vaste stamgroep

Elk kind wordt geplaatst op een vast stamgroep. Kinderen zijn gebaat bij meerdere speelkameraadjes/leeftijdsgenoten om de ontwikkeling te stimuleren op verschillende vlakken. Deze stamgroep heeft vaste pedagogisch medewerker(s). Zo hebben de kinderen op die dag vaste speelkameraadjes en een vertrouwde pedagogisch medewerker om zich heen. Hierbij rekening houdend met het vaste gezicht voor de baby's. Ouders worden hiervan op de hoogte gebracht tijdens de intake. Elk kind heeft een vaste mentor die het vaste aanspreekpunt is voor ouders maar ook voor de kinderen van de BSO.

Onze stamgroep is een verticale groep. Dat wil zeggen dat een stamgroep bestaat uit kinderen van verschillende leeftijden 0- 4 jaar bij dagopvang en 4-12 jaar bij BSO. In een verticale groep leren kinderen van verschillende leeftijden met elkaar te spelen en elkaar te respecteren, ze leren wederzijds hulp te bieden en hulp te krijgen en ze leren sociale verantwoordelijkheid te dragen. Deze stamgroep bestaat uit maximaal 15 kinderen voor de dagopvang, inclusief kinderen die van Peuterwerk gebruik maken en bij de BSO uit maximaal 20 kinderen.

Op de druk bezette dagen worden de peuters ontvangen in het wissellokaal. Er staat speelgoed klaar en spelletjes waarbij het de bedoeling is dat ouders hierbij kort aansluiten zodat er een geleidelijke overgang ontstaat. Er is dan tijd voor een korte overdracht, aandacht voor het kind en ouder. Deze inloop/overdracht duurt maximaal 15 min. Na de start activiteit wordt er samengevoegd met de dagopvang kinderen. Er is gekozen om daar waar mogelijk vaneen aparte ruimte gebruik te maken voor het halen en brengen van de peuters om de rust op de dagopvang te kunnen waarborgen. In de praktijk gebeurt dit vooral op dagen dat er meer kinderen zijn en er 2 pedagogisch medewerkers zijn.

Ook de kinderen van de BSO maken gebruik van een vaste stamgroep die in basis het wissellokaal is. Maar zoals bij een kleine gecombineerde opvang gebruikelijk is wordt ook de BSO op rustige dagen in de schoolweken en in de vakanties samen gevoegd met de dagopvang. Hierbij wordt altijd gekeken naar het aantal kinderen, de leeftijd en de behoeften van de kinderen. Op basis hiervan worden keuzes gemaakt. In de vakanties kan het voorkomen als er alleen BSO kinderen zijn, waarbij het aantal 4 of minder is, dat er voor activiteiten wordt aangesloten bij de BSO in Venhorst. Dit gebeurt altijd in overleg met ouders en kinderen worden dan in Handel gebracht en gehaald. Daarna sluit de pedagogisch medewerker met de kinderen aan in Venhorst. Hierdoor kunnen we ook in de vakanties bij kleine aantallen opvang bieden en voldoende uitdaging voor kinderen.

Inzet personeel

In onze stamgroep werken vaste, vertrouwde pedagogisch medewerkers. Zij werken zoveel mogelijk op vaste dagen en op vaste tijden. Aan een kind tot een jaar worden ten hoogste twee vaste pedagogisch medewerkers toegewezen. Op de dagen dat het kind komt, is er minimaal een van deze twee pedagogisch medewerkers werkzaam. Soms vraagt de omvang van de stamgroep om inzet van meerdere pedagogisch medewerkers, de BKR is hierin leidend. Er kunnen sinds 1 januari 2019 maximaal 4 pedagogisch medewerkers op de groep worden ingezet maar ook dan zijn er 2 medewerkers met de dagelijkse zorg voor het kind verantwoordelijk.

Voor kinderen met flexibele dagen geldt de "vaste gezichten-eis" niet. Toch kunnen we doordat we een klein team zijn hier vaak wel aan voldoen omdat de kinderen alle teamleden kennen en andersom.

Een vaste pedagogisch medewerker biedt sociaal-emotionele veiligheid aan een baby. Zij weet hoe de baby zich ontwikkelt, waar de baby gestrest van raakt en weet waar de baby behoefte aan heeft. En probeert hier zoveel als mogelijk aan te voldoen.

Het streven is om elk jaar te werken aan het mee opleiden van stagiaires tot volwaardige beroepskrachten. We zijn een erkend leerbedrijf. Een stagiaire werkt ook op een vaste stamgroep en op vaste dagen, ze draait mee in het dagelijkse ritme van de groep en voert werkzaamheden uit die passen binnen het van de opleiding en het leerjaar. Een stagiaire is nooit verantwoordelijk voor de kinderen en werkt altijd onder supervisie van een gediplomeerd beroepskracht. Ze mag niet alleen op de groep staan, niet openen of sluiten en telt niet mee in de BKR. Voor het begeleiden van een stagiaire worden voor aanvang van de stage duidelijke afspraken gemaakt; wie de begeleiding/coaching gaat doen, welke taken en verantwoordelijkheden voor een stagiaire zijn, wat de dagen en werktijden zijn. De stagebegeleiding wordt door een pedagogisch medewerker van de groep verzorgd die hiervoor 30 minuten per week extra krijgt. Bij KC de Havelt hebben we jaarlijks snuffelstagiaires van het VMBO die mee mogen helpen met knutselen, spelletjes doen, opruimen, lezen. Ze mogen nooit de baby's verzorgen of voeden, geen kinderen tillen, in- en uit bed helpen, geen verzorgende taken verrichten. Ze worden begeleid door de PM'er op de groep en de contacten met school lopen via de manager opvang of de stage coördinator van het KC. Stagiaires wordt vaak een combinatie aangeboden met onderwijs en opvang indien mogelijk. Op deze manier willen we de toekomstige collega's laten zien hoe taken en functies gecombineerd kunnen worden en een kindcentrum werkt en wat de meerwaarde is.

Vanuit het MBO (ROC) komen stagiaires die de beroepsopleiding SPW volgen. Zij groeien langzaam in de loop van hun 3 of 4 jarige opleiding in de taken en verantwoordelijkheden van PM'er. Een eerstejaars zal vooral ondersteunende werkzaamheden doen waarbij een 4de jaars al een observatie en een oudergesprek mag voeren. Hierbij kijken we steeds naar de individuele ontwikkeling, wat kan iemand al aan en wat vinden wij verantwoord. In de dagelijkse praktijk wordt door alle collega's ondersteuning geboden maar de vaste stagebeleider (PM'er) is diegene die voor de begeleiding/coaching en beoordeling een half uur per week extra taakuren krijgt om deze begeleiding goed vorm te geven.

Binnen de kinderopvang werken we met een vaste beroepskracht-kind ratio (BKR). Voor de BKR houden we ons aan de wettelijke regels (o.a. CAO Kinderopvang, de Modelverordening Kinderopvang, en de Wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang) en het daarbij behorende toetsingskader van de GGD. Deze BKR houdt rekening met de leeftijden van de kinderen. Zo werken er bijvoorbeeld op een groep van 16 kinderen van 0-4 jaar maximaal vier pedagogisch medewerkers. Bij de buitenschoolse opvang zijn dit twee medewerkers op 20 kinderen. GOO Kinderopvang hanteert ten minste de minimale richtlijn, maar om goede kwaliteit te bieden wordt er indien nodig, in overleg tussen medewerker(s) en management, extra personeel ingezet.

De groep wordt ondersteund door een huishoudelijk medewerkster die op woensdag de grote huishoudelijke/schoonmaak taken verricht. Grote klussen, zoals onderhoud van de vloeren, worden uitbesteed aan een schoonmaakbedrijf, dit wordt vaak gecombineerd met werkzaamheden voor school. Hierdoor hebben de pedagogisch medewerkers de handen echt vrij voor de kinderen waarbij er natuurlijk wel elke dag volgens de richtlijnen wordt schoongemaakt. Het betreft hier lichte huishoudelijke werkzaamheden die volgens de hygiëne voorschriften worden uitgevoerd.

Op de dagopvang opent en sluit er 1 pedagogisch medewerker. Wanneer er maar 1 pedagogisch medewerker werkzaam is dan is er 4-ogen (KDV) of een achterwacht (BSO) geregeld. (Een achterwacht is een volwassen persoon waarmee de afspraak gemaakt is dat deze inzetbaar is in noodsituaties) In samenspraak met onderwijs is er altijd een medewerker aanwezig indien er alleen gewerkt wordt. De achterwacht loopt regelmatig binnen op onverwachte momenten en heeft toezicht doordat er ramen in de deuren zitten zodat altijd toezicht is. Tijdens schooldagen zijn collega's van BSO en het team van de school ook achterwacht bij calamiteiten. Tevens is de directeur van het Kindcentrum en/of de clustermanager opvang bij calamiteiten te waarschuwen.

Er is 3 dagen per week, maandag, dinsdag en donderdag VSO opvang welke in het wissellokaal plaats vindt. In vakanties en op woensdagen wordt de voorschoolse meestal samen gevoegd met de dagopvang. We kijken hierbij altijd naar kin aantallen, leeftijd en situatie.

De opvang en Peuterwerk zijn op maandag, dinsdag, woensdagochtend en donderdag open. Op woensdagmiddag en vrijdag de hele dag zijn we gesloten.

Met de huidige bezetting werken we met maximaal 2 medewerkers op een groep en op sommige dagen allen. Aan het begin en eind van de dag en tijdens de middagpauze, tussen 12.00 en 13.30 uur zijn er minder medewerkers op de groep ivm de pauze dan gedurende de rest van de dag. We wijken alleen in de middagpauze af van de LKR indien er 2 medewerkers op de groep staan.

Dagelijks is er tijdens de openingsuren minimaal 1 volwassene aanwezig met een geldig certificaat Kinder-EHBO en BHV, deze medewerkers wonen jaarlijks een herhalingscursus bij. Zij controleren een aantal keer per jaar het ontruimingsplan, voeren minimaal een keer per jaar een ontruimingsoefening uit en brengen verbeteringen aan daar waar nodig.

Inzet personeel bij ruilen en incidentele opvang

Ouders kunnen de dagen die zij niet gebruikt hebben, bijvoorbeeld door ziekte, vakantie of een feestdag inzetten als ruildag(en). Dit is een service waarbij tot een jaar na de gemiste dag deze ruildag ingezet kan worden. Voor deze service zetten we geen extra personeel in, het kan dus alleen als er plek is op de groep en de omstandigheden het toelaten. De pedagogisch medewerker neemt hierover, eventueel samen met de manager, een besluit. Een ruildag aanvragen kan tot twee weken vóór de gewenste ruildag bij de pedagogisch medewerker en blijft maximaal één jaar geldig. Indien de opvangovereenkomst eindigt vervallen ook de dagen en is er geen restitutie mogelijk. De dagen staan op naam van het kind en zijn niet overdraagbaar en vervallen bij beëindiging van de opvangovereenkomst.

Incidentele opvang: Als een ouder geen dagen meer tegoed heeft op de ruilkaart, maar wel extra opvang nodig heeft (op korte termijn); kan hiervoor incidentele opvang worden aangevraagd.

Extra opvang: Weet een ouder al langere tijd in voren dat er extra opvang nodig is en wil de ouder deze inkopen met een gegarandeerde plek dan kan er gebruikt worden gemaakt van extra opvang.

Indien een ouder van een van beide in wil kopen kan het hiervoor bestemde formulier wordt gebruikt. Deze formulieren zijn te vinden op de site onder: praktisch/jekindinschrijven/formulieren.

(<https://stichtinggoo.nl/Kind-aanmelden>) De pedagogisch medewerker kijkt of de extra inkoop kan met de bezetting op de groep en ondertekend het formulier samen met de ouders. De extra ingekochte uren worden tegen regulier tarief een maand later gefactureerd door de afdeling klantenservice.

Elk kind heeft een mentor

Elk kind krijgt bij de start van de opvang of peuterwerk een mentor toegewezen. Dit is een vaste pedagogisch medewerker van de groep. De mentor is de gesprekspartner van ouders tijdens het intakegesprek, evaluatiegesprek en bij de jaarlijkse gesprekken waar de ontwikkeling van het kind besproken wordt. De mentor volgt mentorkinderen op de voet, bespreekt de ontwikkeling van het kind met ouders, vraagt (indien nodig) informatie op bij collega's en is het eerste aanspreekpunt voor ouders. Als het kind doorstroomt naar de basisschool draagt de mentor de gegevens uit Kijk (het digitale observatie systeem) over aan de school en eventueel aan de BSO. Dat gebeurt via een warme overdracht - dus persoonlijk - en alleen met toestemming van de ouders. De overdracht naar de basisschool wordt door de mentor samen met de ouder, in een gesprek met de leerkracht, gedaan. Er is samen met school een formulier ontwikkeld om naast de gegevens uit Kijk ook nog extra informatie van de ouders te ontvangen zodat alles op elkaar aansluit en het kind een makkelijke start op school kan maken.

Indien een kind naar de BSO doorstroomt vanuit PW of opvang worden de gegevens meegegeven. In praktijk werkt de pedagogisch medewerker van de opvang /PW ook op de BSO zodat dit een bekend gezicht is voor kinderen en ouders en alle informatie al bekend is.

Bij afwezigheid van de mentor is een andere pedagogisch medewerker het aanspreekpunt. De mentor zorgt dat collega's op de groep op de hoogte zijn van eventuele afspraken. Hiervoor gebruiken wij onder meer logboeken en groepsoverleggen.

Flexibele opvang

Binnen Kindcentrum De Havelt kunnen kinderen ook flexibel opgevangen worden. Met flexibel bedoelen we incidentele of onregelmatige opvang. Dat kan ook in combinatie met vaste opvangdagen.

2. Structuur en voorspelbaarheid

Zowel op het kinderdagverblijf (KDV) als bij het peuterwerk en de BSO is sprake van een vast ritme. Het geeft kinderen houvast als ze weten wat er staat te gebeuren. De dagindeling biedt voldoende ruimte en afwisseling om aan allerlei behoeftes van kinderen te kunnen voldoen, zoals rust en beweging.

Een dag op Kindcentrum De Havelt ziet er globaal als volgt uit:

Dagindeling bij een KDV/PW groep:

<i>7.00-7.30 uur</i>	<i>Vervroegde opvang: De aanwezige kinderen worden opgevangen in de groep en krijgen iets te eten. De kinderen mogen vrij spelen of doen een activiteit met de pedagogisch medewerker.</i>
<i>7.30-9.00 uur</i>	<i>Kinderen worden door hun ouders/verzorgers gebracht. Er is ruimte en gelegenheid voor een overdracht. Ondertussen wordt er in hoeken divers spelmateriaal aangeboden of lezen we een verhaaltje voor.</i>
<i>8.25-8.35 uur</i>	<i>De kinderen die gebruik maken van peuterwerk worden door hun ouders/verzorgers gebracht. Tijdens de overdracht is er gelegenheid om even samen te spelen of een puzzel te maken</i>
<i>8.35-9.30 uur</i>	<i>Nog even spelen en rond 9.20 gaan we samen opruimen d.m.v. het opruimliedje.</i>
<i>9.30-10.00 uur</i>	<i>We komen samen in de kring, de aanwezigheidslijst wordt samen met de kinderen doorgenomen. Daarna wordt er een activiteit in een grote of kleine kring aangeboden passend bij het thema. Geregeld nemen we de kinderen tot 2 jaar apart om met hen een passende activiteit te doen.</i>
<i>10.00 -10.20 uur</i>	<i>Gezamenlijk fruit en/of groenen eten en drinken.</i>
<i>10.20-11.45 uur</i>	<i>Kinderen mogen gaan spelen/ontdekken op de groep. De groep is ingericht met spelmateriaal passend bij het thema. We bieden verschillende activiteiten aan passend binnen het thema. Bij mooi weer passen we onze activiteiten aan en doen we deze buiten.</i>
<i>11.00-11.45 uur</i>	<i>De baby's krijgen afhankelijk van hun ritme de fles. De groep wordt opgeruimd en klaar gemaakt voor de broodmaaltijd.</i>
<i>11.45-12.00 uur</i>	<i>Samen gaan we nog in een kringetje. We doen nog een klein spelletje, zingen liedjes of lezen een boek. De knutselwerkjes van de kinderen van peuterwerk worden uitgedeeld, de ochtend wordt afgesloten d.m.v. het bekijken van de dagritmekaarten. Deze worden omgedraaid. Om 12.00 uur worden de peuters opgehaald. Er vindt een korte overdracht plaats met de ouders en de peuters gaan naar huis.</i>
<i>12.00 uur</i>	<i>De kinderen van de dagopvang wassen hun handen en gaan aan tafel. Ze krijgen melk, thee of water en mogen kiezen wat voor beleg ze willen: de kinderen worden gestimuleerd gevarieerd beleg te eten. Iedereen wacht met eten totdat we</i>

	<i>gezamenlijk 'Smakelijk eten' hebben gezongen.</i>
<i>12.30 uur</i>	<i>Na het wassen van handen en gezichten worden de kinderen verschoond of gaan naar de wc. De ruimte wordt schoongemaakt na de eetmaaltijd. Kinderen gaan rustig een boekje lezen of spelen. Sommige kinderen gaan naar bed.</i>
<i>12.30-13.00 uur</i>	<i>Kinderen van de dagopvang die een halve dag komen worden opgehaald of gebracht.</i>
<i>13.00-13.10 uur</i>	<i>Inloop voor kinderen van peuterwerk. Ouders mogen even blijven en samen met hun kind aansluiten aan het tafeltje met hierop themagericht materiaal.</i>
<i>13.00-13.45 uur</i>	<i>Kinderen mogen gaan spelen/ontdekken op de groep. De groep is ingericht met spel materiaal passend bij het thema. We bieden verschillende activiteiten aan passend binnen het thema. Bij mooi weer passen we onze activiteiten aan en doen we deze buiten.</i>
<i>13.45-14.00 uur</i>	<i>We gaan in een kringetje zitten. Samen met Puk kijken we of iedereen er is en zingen we ons welkomstliedje. Met de kinderen hangen we de dagritme kaarten op. We doen een kringactiviteit.</i>
<i>14.00-15.30 uur</i>	<i>Kinderen mogen gaan spelen/ontdekken op de groep. De groep is ingericht met spel materiaal passend bij het thema. We bieden verschillende activiteiten aan passend binnen het thema. Bij mooi weer passen we onze activiteiten aan en doen we deze buiten.</i>
<i>15.00-15.30 uur</i>	<i>Afhankelijk van hun ritme krijgen de baby's de fles.</i>
<i>14.45 -15.15 uur</i>	<i>De kinderen komen in de kring voor een cracker, rijstwafel of ontbijtkoek.. De kinderen van de dagopvang die wakker zijn sluiten ook aan.</i>
<i>15.15-15.30 uur</i>	<i>De kinderen worden verschoond of gaan naar de wc.</i>
<i>15.30-15.45 uur</i>	<i>Samen gaan we nog in een kringetje. We doen nog een klein spelletje, zingen liedjes of lezen een boek. De knutselwerkjes van de kinderen van peuterwerk worden uitgedeeld, de middag wordt afgesloten d.m.v. het bekijken van de dagritme kaarten. Deze worden omgedraaid. Om 16.30 uur worden de peuters opgehaald. Er vindt een korte overdracht plaats met de ouders en de peuters gaan naar huis.</i>
<i>16.00-17.00 uur</i>	<i>De kinderen van de dagopvang gaan vrij spelen. Kinderen tot 1 jaar krijgen in overleg met de ouders een (zelf meegebrachte) groentehap.</i>
<i>16.30-18.30 uur</i>	<i>De kinderen kunnen worden opgehaald. Ook nu kan er een praatje met de pedagogisch medewerker gemaakt worden. Op het bord in de groep staan de voedingen en slaaptijden. Bijzonderheden worden in principe altijd in het schriftje of mondeling vermeld.</i>

De baby's hebben allemaal hun eigen dagritme en voedingspatroon. We proberen zoveel mogelijk gewoontes en tijden van de thuissituatie over te nemen.

Herkenbare rituelen geven kinderen steun en een vertrouwd gevoel. We bouwen daarom dagelijks kleine rituelen in ons programma in, zoals het zingen van liedjes voor het eten of in de trappelzak een boekje lezen op de bank voor het dutje. Ook 's morgens zwaaien naar papa/mama of opa/oma is voor veel kinderen een vast ritueel. Naast deze dagelijkse gewoontes hebben we ook rituelen bij bepaalde gebeurtenissen, zoals het vieren van een verjaardag of afscheidsfeestje wanneer een kind vier jaar wordt en naar de basisschool gaat.

Dagindeling **BSO** Groep:

7.00-7.30 uur	<i>Kinderen met vervroegde opvang worden gebracht bij de dagopvang.</i>
7.30-8.30 uur	<i>Kinderen met voorschoolse opvang (evt. vakantieopvang) worden door hun ouders/verzorgers gebracht bij de dagopvanggroep. Er is ruimte en gelegenheid voor een overdracht. Op de drukke dagen zoals hierboven beschreven. Op schooldagen worden kinderen door de pedagogisch medewerkers tijdig naar school gebracht. Tijdens vakantiedagen gaan kinderen met de pedagogisch medewerker naar de BSO ruimte en mogen daar vrij spelen.</i>
9.00-9.30 uur	<i>Tijdens vakantiedagen gaan we nog lekker even spelen en rond 9.15 gaan we samen opruimen.</i>
9.30-10.00 uur	<i>Tijdens vakantiedagen nemen we het dagprogramma door met de kinderen. We eten fruit en drinken samen waarbij we het programma doornemen en samen met de kinderen samenstellen en de dag indelen.</i>
10.00-11.30 uur	<i>Tijdens vakantiedagen zijn kinderen vrij om te kiezen. Ze mogen lekker vrij spelen. Soms maken we een uitstapje in de buurt. Computeren en gamen behoren zeker ook tot de mogelijkheden, echter met duidelijke limieten. (maximaal 10 minuten)</i>
11.30-12.30 uur	<i>Tijdens vakantiedagen eten de kinderen een boterham, drinken melk of water en gaan daarna lekker spelen. Vaak combineren we een kookactiviteit met het eetmoment.</i>
12.30-13.00 uur	<i>Tijdens vakantiedagen worden tussen 12.30-13.00 uur kinderen die een halve dag komen gebracht of gehaald.</i>
14.45 uur	<i>De kinderen worden door onze pedagogisch medewerkers opgewacht onder aan trap in de aula. In vakantieweken starten we na 14.00 uur met een GOO For Fun-activiteit aan of we maken een uitstapje in of buiten Handel</i>
15.30-16.00 uur	<i>We gaan samen fruit eten en wat drinken.</i>
16.00-16.30 uur	<i>In schoolweken bieden we dagelijks om 16.00 uur een GOO For Fun-activiteit aan passend binnen het thema. Kinderen zijn vrij om te kiezen of zij aan de activiteit mee willen doen. Ze mogen ook lekker vrij spelen.. Bij mooi weer passen we onze activiteiten aan en doen we deze buiten. Bij slecht weer mogen we gebruik maken van de speelzaal.</i>
16.30-18.30 uur	<i>Ouders / verzorgers komen de kinderen weer ophalen. Er is ruimte en gelegenheid voor een overdracht. Ondertussen wordt er door de kinderen verder gespeeld. Vanaf 18.00 wordt er vaak samengevoegd met de kinderen van de dagopvang.</i>

3. Een gezonde omgeving en voldoen aan basisbehoeftes

In een goed ingerichte ruimte kunnen kinderen zonder belemmering spelen, ontdekken en gezellig of rustig samen of alleen zijn. Voor onze medewerkers is het bovendien fijn om in een plezierige en efficiënte omgeving te werken. Zowel onze binnen- als buitenruimtes voldoen aan hoge veiligheidseisen. In alle ruimtes zijn de juiste hygiënische maatregelen getroffen. Aandacht voor de gezonde ontwikkeling van de kinderen uit zich onder meer in een goed binnenklimaat (zoals schone lucht en een goede temperatuurregeling) en toegankelijke en aantrekkelijke buitenspeelmogelijkheden.

Jonge kinderen zijn heel gevoelig voor de omgeving waarin ze verkeren. Ouders beoordelen een groep in eerste instantie ook op het uiterlijk van het gebouw en de sfeer in de groep. Ouders en kinderen willen zich welkom en thuis voelen. Mede daarom hangen we foto's en knutselwerkjes van de kinderen op.

Bij een gezonde ontwikkeling hoort ook ruimte om te leren en spelen. Daarom wordt steeds een balans gezocht tussen de noodzakelijke veiligheid en de al even noodzakelijke uitdaging. Kinderen leren binnen en buiten om te gaan met risico's die ze aankunnen. Iedere locatie heeft een beleidsplan Veiligheid en Gezondheid, dat inzichtelijk maakt hoe we op de locatie werken. Doel is de kinderen en medewerkers een zo veilig en gezond mogelijke werk-, speel- en leefomgeving te bieden, waarbij kinderen beschermd worden tegen risico's met ernstige gevolgen en leren omgaan met kleine risico's. Jaarlijks wordt deze omgeving gecontroleerd door de GGD en de brandweer.

3.2 Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties

Het is fijn voor kinderen om te ervaren dat ze zelf iets kunnen; daarmee groeit hun gevoel van persoonlijke competentie. Op allerlei gebieden bieden wij kinderen de mogelijkheid om dit te ontwikkelen. Wij geven ze het gevoel dat ze er mogen zijn en vertrouwen op hun eigen kracht. Kinderen leren nu eenmaal door vallen en opstaan en hebben een groot doorzettingsvermogen. Onze pedagogisch medewerkers bieden kinderen de ruimte om op onderzoek uit te gaan en bevorderen hun zelfstandigheid door ze aan te moedigen zelfstandig te eten en zelf de boterham te smeren en beleggen, spelen, op te ruimen en zichzelf aan en uit te kleden. En op de BSO mogen kinderen soms alleen buiten spelen of in de speeltuin grenzend aan de buitenruimte. Daarbij worden duidelijke afspraken gemaakt. Zo worden kinderen zich bewust van hun eigen kunnen en leren langzaam verantwoordelijkheid te dragen.

“Kijk, ik mag er zijn” (emotionele competenties)

Alle kinderen die binnenkomen, worden persoonlijk begroet door de pedagogisch medewerker. Ze worden welkom geheten en bij de naam genoemd. Baby's worden door de ouder meestal letterlijk uit handen gegeven en daarbij wordt de zorg overgedragen. Er is dan tijd en aandacht voor de baby die persoonlijk begroet wordt waarbij de tijd wordt genomen om aan de overgang te wennen. Voor de dreumesen en peuters is gelegenheid bij het brengen om samen te spelen of een werkje te doen, er staan hiervoor altijd spullen klaar die uitnodigen tot samenspel tussen kind en de ouder(s). Bij het afscheid nemen wordt geknuffeld en bij het raam in de gang worden ouders uitgezwaaid. Als kinderen iets te vertellen hebben, luisteren we naar ze en geven we complimentjes. Als we bepaald gedrag moeten corrigeren, geven we aan hoe het anders kan. We laten duidelijk merken dat het gedrag wordt afgekeurd en niet het kind zelf. We zeggen dus niet “je bent stout”, maar “het doet pijn als je iemand slaat, dus dat vinden we niet goed”. Wanneer een kind extra aandacht nodig heeft bij bv. verdriet, wordt het op schoot genomen, geknuffeld en getroost. Dan worden de gevoelens en de situatie onder woorden gebracht waardoor het kind leert de gevoelens te herkennen en benoemen. Ook worden er vaak complimentjes uitgedeeld om kinderen op een positieve manier te bevestigen in hun gedrag en persoonlijkheid. Dit draagt bij aan een positief zelfbeeld en het zelfvertrouwen.

De BSO kinderen komen in de schoolweken zelf naar de BSO en bij de eerste weken van de jongste kinderen wordt de afspraak gemaakt met de leerkracht of de kinderen in de klas worden opgehaald of gebracht door de leerkracht. Onderaan de trap worden alle kinderen persoonlijk begroet en daarna gaat de groep naar boven. De Pedagogisch medewerker heeft veel interactie met de kinderen, waarbij ze ziet hoe het gaat met het kind en of er bijzonderheden zijn. Er is veel aandacht voor het individu waarbij gekeken wordt welke interesse een kind heeft en daarbij zelf keuzes mag maken in activiteiten en samenspel. In de vakantieweken worden kinderen door ouder(s) gebracht en is er aandacht voor het kind en de eventuele bijzonderheden.

“Kijk, ik kan het zelf” (motorisch-zintuiglijke competenties)

Bij baby's wordt deze competentie ontwikkeld door ze speelgoed, bv een rammelaar of boekje, aan te reiken bij het verschonen. Tijdens het fles geven wordt gestimuleerd om zelf de fles vast te houden, langzaam wordt dit uitgebreid passend bij de leeftijd. Kinderen worden op de buik gelegd om het kruipen te stimuleren, op de rug om te leren rollen. Passend bij de fase wordt taal gebruikt, liedjes en geluidjes aangeboden. De medewerkers gaan vaak bij de baby's in de vloerbox zitten om met ze te spelen, ze te stimuleren en te prikkelen in hun ontwikkeling.

Dreumesen en peuters zien ons dingen doen die ze graag zelf willen doen. Bijvoorbeeld de jas aan- en uittrekken en opruimen. Wij stimuleren dit. Ook betrekken we kinderen bij het uitvoeren van taken zoals het klaarmaken van de tafel, het wegbrengen van de was en mee opruimen. Ze worden uitgenodigd om mee te helpen bij huishoudelijke taakjes zoals de was, een boodschapje, spullen halen of brengen op school. In de speelzaal en bij het buiten spelen wordt bij kinderen door klimmen, klauteren, rennen en fietsen de motoriek gestimuleerd. Bij de activiteiten uit het thema komen regelmatig. Kinderen leren vooral ook veel van elkaar en we stimuleren zo ook om elkaar te helpen. De jongste kinderen op de BSO (4-8 jaar) mogen mee helpen op de BSO met taakjes en bij de oudste kinderen (8-12 jaar) wordt er meer zelfstandigheid geboden. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt en weten kinderen dat het consequenties heeft als ze zich daar niet aan houden. Bij de BSO ligt het accent niet zozeer op ontwikkeling van competenties maar op het welbevinden. Samen met de kinderen wordt besproken welke activiteiten er gedaan worden waarbij de kinderen hun eigen inbreng hebben.

“Kijk, ik voel, denk en ontdek” (cognitieve competenties)

Cognitieve ontwikkeling heeft te maken met denken, leren, benoemen en herinneren. We zijn hier de hele dag mee bezig, onder meer op de volgende manieren:

- (Doe)liedjes zingen.
- Geheugenspelletjes.
- Puzzelen.
- Gesprekjes voeren.
- Boekjes lezen.
- Activiteiten rondom voor- en vroegschoolse educatie (VVE).

“Luister, ik kan het zelf zeggen” (taal- en communicatieve competenties)

Taalontwikkeling begint al bij de geboorte. In ons kindcentrum praten we daarom de hele dag met de kinderen. Met baby's tijdens het verschonen, in bed leggen, knuffelen en voeden. Ook bij de dreumesen en peuters vertellen we wat we doen. Liedjes worden ondersteund door gebaren, bij verhalen maken we gebruik van gebaren en mimiek, we voeren gesprekjes met kinderen over dingen die hen bezighouden. Als kinderen iets op een verkeerde manier zeggen, herhalen we wat het kind bedoelt op de juiste manier, zonder het kind te corrigeren. Er is veel aandacht voor taalontwikkeling en woordenschat. Bij de kinderen op de BSO wordt de weerbaarheid gestimuleerd. Door ze uit te nodigen te zeggen wat ze graag willen of juist niet, zowel tegen andere kinderen als volwassenen.

“Ik kan dansen, zingen en iets maken” (expressieve en beeldende competenties)

Voor de creatieve ontwikkeling van kinderen is het belangrijk dat er volop mogelijkheden zijn voor ervaren en ontdekken. Ook vinden we van groot belang aan te leren dat sport en spel plezier bieden, en dat er geen voorwaarden of gewenst eindresultaat aan verbonden zijn. Het is per definitie goed wat een kind doet of maakt. Expressieve en beeldende competenties ontwikkelen we door dans en beweging, zingen en muziek maken, tekenen en verven, verkleeden en toneelspelen en door het bouwen met blokken.

3.3 Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties

In onze kindcentra zitten de kinderen altijd in een groep. Hierdoor krijgen ze extra kansen om zich op sociaal gebied te ontwikkelen. Pedagogisch medewerkers spelen hierbij een belangrijke rol en besteden dan ook veel aandacht aan het sociale aspect van de ontwikkeling.

“Kijk, we doen het samen” (sociale competenties)

Bij de sociale ontwikkeling van kinderen hoort dat ze zich leren verplaatsen in een ander en leren communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen.

Wij spreken de kinderen met hun naam aan om ze het gevoel te geven bij de groep te horen.

Pedagogisch medewerkers leren kinderen rekening te houden met elkaars gevoelens door deze te benoemen. Ook leren ze de kinderen om hulp te geven en te vragen. We spreken kinderen aan met hun naam om ze te laten ervaren dat ze gezien en gehoord worden maar ook bij de groep horen. Pedagogisch medewerkers leren kinderen rekening houden met elkaars gevoelens door deze te benoemen. Ook leren ze de kinderen op hulp te vragen en te geven.

Ook baby's worden bij de groep betrokken, er is veel interactie met de medewerkers maar ook met andere kinderen wordt dit gestimuleerd. Vaak worden ze bij een kringactiviteit betrokken. Ook bij het spelen in de box is er interactie met de oudere kinderen die in de buurt spelen. Tijdens het geven van de fles gaan oudere kinderen er regelmatig bij zitten om een knuffel of kus te geven aan de baby en zoeken ze vaak bewust contact met elkaar.

Samen spelen en imiteren

Samen spelen is erg belangrijk binnen ons kindcentrum. Door veel samen te spelen en elkaar te imiteren, leren kinderen namelijk rekening houden met de behoeften en gevoelens van de ander. Ze leren delen, conflicten oplossen en zich verzoenen. In de huishoek kunnen kinderen volop imiteren, naspelen wat ze in een verhaal of binnen het thema hebben gehoord. Hierbij ontwikkelen ze sociale vaardigheden die ze in hun verdere leven nodig hebben, rekening houden met elkaar, overleggen, elkaar overtuigen als je iets graag wilt, delen, samen probleempjes oplossen, enz..

De kinderen krijgen kleine taakjes binnen de groep. Ze helpen om de tafel te dekken en af te ruimen. De oudere kinderen kunnen/mogen de jongste kinderen helpen met voor hen nog moeilijke taakjes, zoals samen het bordje naar het aanrecht brengen of samen de jas ophangen.

Belangstelling tonen en begeleiding bieden

We houden de persoonlijke en sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind goed in de gaten. Daar passen we onze begeleiding op aan. Als kinderen ervaren dat ze er mogen zijn en dat het niet gaat om wat ze kunnen of hoe ze zich gedragen, dan zijn we op de goede weg. Belangstelling tonen hoort daar ook bij. We benoemen het als een kind naar de kapper is geweest en vragen wie in het weekend iets leuks heeft gedaan. We motiveren kinderen door te zeggen "dat kun je wel" en door het geven van complimenten als "dit heb je goed gedaan". We benoemen ook de emoties van kinderen, al dan niet in het bijzijn van andere kinderen: "Ik zie dat je boos bent, klopt dat?"

We begeleiden conflicten totdat we er nagenoeg zeker van zijn dat de kinderen vaardigheden bezitten om ze zelf op te lossen. Dan houden wij toezicht en grijpen indien nodig in.

We leren kinderen om voor zichzelf op te komen. Een kind dat erg temperamentvol, snel, slim of vlot is, heeft niet meer rechten dan een ander kind. We zijn allemaal gelijk.

Interactie en emotionele veiligheid baby's

Als baby's verdrietig zijn, laten we ze niet lang huilen. Bij baby's is het belangrijk dat ze zich veilig voelen, dat een vertrouwd gezicht nabij is. In deze leeftijdsfase is er veel lichamelijk contact wat een veilig gevoel geeft maar ook troost biedt. Hierbij is het overleg met ouders bij halen en brengen belangrijk zodat we af kunnen stemmen wat een baby nodig heeft en welke aanpak hierbij het beste is. We lachen en praten veel tegen baby's, zo krijgen we verschillende manieren van interactie. Om het taalgevoel te ontwikkelen, gebruiken we veel verschillende woorden. Vaak zijn we een-op-een met de baby's bezig: tijdens het verschonen op de commode, bij het geven van de fles of wanneer ze op schoot zitten bijvoorbeeld.

Tijdens deze momenten benoemen we wat we doen, de lichaamsdelen van de baby en voorwerpen die voorwerpen die we gebruiken.

Interactie dreumesen

We geven kinderen de ruimte om zelf te ontdekken. Natuurlijk houden we hierbij rekening met de leeftijd en het niveau van het kind. Op de dreumes-leeftijd spelen kinderen nog niet echt mét elkaar, maar naast elkaar. Zo kan het voorkomen dat een kind met speelgoed speelt dat door een ander kind wordt afgepakt. In zo'n situatie leren wij de kinderen dit zelf op te lossen. Lukt dat niet, dan ondersteunen we ze hierbij. We geven het kind korte en duidelijke boodschappen: "ik wil dat je stopt met...", "wie was daarmee aan het spelen?", "had jij die auto?"

Interactie peuters

Peuters leren samen spelen, rekening houden met elkaar, op hun beurt wachten, weten wat de regels zijn en leren respect te hebben voor anderen. Als kinderen een ander kind pijn doen, spreken we ze aan en leggen we uit wat dit gedrag voor de ander betekent. Vervolgens laten we ze sorry zeggen of het op een andere manier goed maken voordat ze weer samen gaan spelen. Samen spelen is belangrijk; tot een compromis komen en uitvogelen hoe een spel gaat, ondervinden de peuters zelf. Natuurlijk met ondersteuning van de medewerkers, als dat nodig is.

Aan tafel letten we op de tafelmanieren: we vinden het belangrijk dat kinderen netjes leren eten, op elkaar wachten en naar elkaar luisteren.

Interactie schoolkinderen tijdens BSO

We stimuleren vriendschappen, maar zien er ook op toe dat kinderen bij activiteiten niet steeds met dezelfde kinderen omgaan. Gericht op de sociale competentie vinden we namelijk dat er oog moet zijn voor verschillende omgangsvormen. Vanzelfsprekend zijn we altijd alert op pesterijen. Als er ruzie is, lossen we dit op een positieve en rustige manier op, zodat geen partij zich sterk of juist gekwetst voelt. We leren kinderen compromissen te sluiten.

3.4 Waarden en normen; onze cultuur

Kinderen willen er graag bij horen. Ze zijn ontvankelijk voor regels en gezamenlijke rituelen en leren gehoorzamen. Hierdoor gaan ze minder impulsief reageren. Een van de bijbehorende competenties is het uiten van emoties op een acceptabele wijze (dus geen driftbui, maar rustig vertellen waarom je het ergens niet mee eens bent). Andere vaardigheden zijn: beseffen dat het eigen gedrag iets teweegbrengt bij anderen en voor jezelf opkomen.

“Kijk, ik mag er zijn en ik hoor erbij” (morele competenties)

We stimuleren kinderen rekening te houden met elkaar, te luisteren naar elkaar, ieders mening te respecteren en het te benoemen als iemand gekwetst wordt. We benoemen vooral positief gedrag en geven hier complimentjes over.

Bij ongewenst gedrag maken we een bewuste keuze dit te negeren, een alternatieve oplossing te zoeken of het gedrag te corrigeren. Onze keuze is altijd gericht op het helpen van het kind in zijn of haar ontwikkeling. Corrigeren gebeurt alleen op een manier die binnen de belevingswereld van een kind past en heeft het meeste effect als er weinig tijd verstreken is tussen gedrag en correctief handelen. Door positief gedrag te benoemen en complimentjes te geven, leren wij kinderen dit wenselijke gedrag te herhalen.

3.5 Samenwerken met ouders

Wij kunnen ons werk alleen goed doen als het contact en de samenwerking met ouders goed is. We hebben daarom verschillende contactmomenten.

Het eerste contact tussen de pedagogisch medewerker en de ouders van de kinderen is tijdens een intakegesprek en aansluitend de wenmomenten. Wij krijgen tijdens deze wenperiode zicht op de gevoelens, ervaringen en wensen van de ouders. Andersom krijgen ouders zicht op de manier waarop wij de kinderen opvoeden.

Na drie maanden vindt een evaluatiegesprek plaats. Hoe gaat het met het kind op de opvang of het peuterwerk? Hoe zijn de ervaringen van ouders? Voldoen we aan hun verwachtingen? Tijdens dit gesprek is er uiteraard ruimte voor vragen en opmerkingen. Wij vertellen ook over onze eerste ervaringen met het kind. Voor ouders is het belangrijk te weten en te volgen hoe het met hun kind gaat. Bij het ophalen van de kinderen is dan ook altijd ruimte voor een praatje; om te vragen hoe het is gegaan of om andere zaken aan te kaarten. In onze communicatie is altijd sprake van tweerichtingsverkeer. Wij weten soms niet wat er met een kind aan de hand is of wat we het beste

kunnen doen in een bepaalde situatie. We vragen dan advies aan de ouders: hoe pakken zij het thuis aan en hoe gedraagt het kind zich bij hen? Het komt ook voor dat ouders ons om advies vragen. We zetten ons dan altijd in om gezamenlijk naar oplossingen te zoeken op basis van ervaringen van zowel ouders als onze medewerkers. Ouders kunnen bij zorgen of vragen altijd een oudergesprek aanvragen. Ook onze pedagogisch medewerkers kunnen zo'n gesprek aanvragen als daar behoefte aan is.

De verjaardag van elk kind wordt gevierd. Ouders worden uitgenodigd om hierbij aanwezig te zijn. Jaarlijks organiseren we een ouderavond. Deze kan gaan over verschillende onderwerpen, zoals VVE, voeding of het pedagogisch beleid. De onderwerpen worden gekozen in overleg met de lokale oudercommissie.

Dagopvang

Ieder kind krijgt een schriftje waarin we maandelijks noteren hoe het gaat met het kind in de groep en welke vooruitgang we in de ontwikkeling zien. We spreken dan over de motorische ontwikkeling, taalontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling. Ook worden grappige uitspraken genoteerd en vaak voegen we een foto of een werkje toe. Het schriftje dient als een communicatiemiddel over en weer. Dus ook ouders kunnen hier informatie en verhaaltjes in kwijt. Het wordt daardoor een leuk en interessant document voor later. In de groep hangt een whiteboard. Hierop staan slaaptijden en wat de kinderen hebben gegeten.

Bij het halen en brengen van kinderen is er altijd ruimte voor een kort gesprekje. Indien nodig wordt er een afspraak gemaakt waarbij zowel de ouder als de pedagogisch medewerker in alle rust het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen wordt besproken. In ieder geval 1 x per jaar aan de hand van de observatie die in het systeem "Kijk" wordt vastgelegd. Ter voorbereiding op het gesprek krijgen ouders een vragenlijst mee waarbij de informatie tijdens het gesprek tweeledig is. De informatie komt bij elkaar en vormt de basis van het gesprek.

BSO

In de maand waarin het kind jarig is, observeren we het welbevinden van het kind. In paragraaf 4.3 vindt u meer informatie hierover. Daarnaast is er tijdens het halen en brengen van kinderen altijd ruimte om informatie uit te wisselen. Indien er aanleiding is wordt er een extra gesprek gepland.

Ouders kunnen zich aanmelden voor de wekelijkse nieuwsbrief via de site van het kindcentrum/ouderportaal. Deze nieuwsbrief is bedoeld voor alle ouders van het Kind Centrum en ze ontvangen daarnaast twee keer per jaar de nieuwsbrief vanuit stichting GOO. Verder gebruiken we het ouderportaal, een systeem waarin we nieuws, berichten en foto's kunnen delen in een beveiligde digitale omgeving.

GOO-Raad

Stichting GOO is een relatief nieuwe organisatie, ontstaan na een fusie van Zicht Primair Onderwijs en Fides Kinderopvang. Zicht PO betrok ouders bij haar beleid via een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, terwijl Fides werkte met een centrale oudercommissie. Binnen GOO voeren deze organen samen overleg in een gemeenschappelijke raad, de zogeheten GOO-raad, met zowel ouders als medewerkers. Schooljaar 2017-2018 was een pilotperiode. Deze pilot was dé kans om op een goede manier invulling te geven aan de GOO-raad.

In schooljaar 2018-2019 is onderzocht hoe we het werken met een GOO-raad en kindcentrumraden verder kunnen formaliseren. Op 23 januari 2019 is er een voorlichtingsavond georganiseerd voor alle leden van de GOO-raad en de raden van alle kindcentra waarin de juridische mogelijkheden uitgelegd zijn. Sinds het schooljaar 2018-2019 nemen ook ouders vanuit de opvang en een medewerker vanuit de opvang deel aan de KindcentrumRaad.

Onderwerpen GO- Raad

De GOO-raad buigt zich over allerlei vraagstukken die afzonderlijke kindcentra overstijgen. Als lid van deze raad geef je gevraagd en ongevraagd advies hierover. De GOO-raad bestaat naast de afzonderlijke medezeggenschapsraden (MR) en LOC's van de kindcentra en heeft de functie van de GMR en de COC. Onderwerpen die aan de orde komen zijn; Is het pedagogisch beleid voor

verbetering vatbaar? Is de begroting verantwoord? Hoe richten we de buitenruimtes van onze kindentra in? Hoe gaan we als organisatie om met social media? Wat is de ideale profielschets voor een nieuwe directeur? De GMR en de COC's behouden elk hun wettelijke taken.

4. PEDAGOGISCHE KWALITEIT

4.1 Pedagogische ontwikkeling en reflectie

Het werken aan pedagogische kwaliteit is een continu proces; planmatigheid en structuur zijn middelen om dit proces te waarborgen. Planmatig werken uit zich in structurele interactie-, overleg- en evaluatiesituaties van waaruit we onze pedagogische doelen (bij)stellen.

4.2 Pedagogische kwaliteit en professionalisering

Iedere locatie werkt met een Kindcentrum jaarplan waarin doelen en prioriteiten worden gesteld. Dit beleidsplan is toegespitst op de opvang en onderdeel van het Kindcentrum plan waar ook alles over het onderwijs is terug te lezen. Deze documenten zijn voor ouders terug te vinden op de site van school. Jaarlijks bespreken en stellen we het Kindcentrum plan en het beleidsplan bij tijdens een studie bijeenkomst met het hele team. Er is voor de opleiding en bijscholing van medewerkers een centraal plan waarin de verplichten opleidingen en cursussen worden vastgelegd maar ook een plan voor de locatie waarin schematisch wordt weergegeven wie welke opleiding/cursus volgt en met welk doel.

Daarnaast zijn er sinds 1 januari 2019 twee pedagogisch coaches aangesteld en is er een functie hoofd kwaliteit opvang en onderwijs binnen de organisatie toegevoegd. In 2019 zijn er 24 uur per week beschikbaar voor de coaches waarbij we boven de wettelijke norm zitten (berekening op basis van aantal FTE)

Bij de verdeling van de coachingsuren per pedagogisch medewerker zorgen we ervoor dat elke pedagogisch medewerker jaarlijks een vorm van coaching ontvangt. In overleg met de pedagogisch medewerker en de leidinggevenden van de diverse kindcentra wordt er besloten op welke pedagogische vaardigheden gecoacht wordt en in welke vorm deze coaching wordt aangeboden. Afhankelijk van de behoeftes van leidinggevenden, teams en individuen worden er diverse vormen van coaching aangeboden: individuele coachingsgesprekken, coaching on the job, vaardigheidstraining, teamcoaching en/of intervisie en trainingen

Bij de bepaling van het exacte aantal coachingsuren per pedagogisch medewerker houden we rekening met de vakvolwassenheid van de betreffende pedagogisch medewerkers en de teams. Alle pedagogisch medewerkers van GOO Opvang ontvangen jaarlijks coaching. Dit geldt voor zowel vaste medewerkers als voor flexkrachten als oproepkrachten.

Door de inzet van het hoofd kwaliteit opvang en onderwijs (pedagogisch beleidsmedewerker) en de pedagogisch coaches ondersteunen wij de medewerkers om het beste uit zichzelf en uit de kinderen te halen.

4.3 Observeren

Het welbevinden van kinderen is een voorwaarde voor groei en ontwikkeling. Wij vinden het belangrijk om hier op vaste momenten op te focussen, naast de dagelijkse aandacht die we voor de kinderen hebben. Pedagogisch medewerkers observeren de kinderen met het oog op ontwikkeling, veiligheid en welbevinden. Dagelijks vertellen ze de ouders over de belevenissen van het kind op die dag. Eens per jaar wordt een observatielijst over het kind ingevuld die tijdens het oudergesprek wordt besproken.

4.4 Vierogenprincipe

Het vierogenprincipe is een essentiële drempel tegen mishandeling en seksueel misbruik van kinderen. Dit betekent dat in een kinderdagverblijf met 0- tot 4-jarigen altijd een volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren. Dat betekent niet dat er altijd twee mensen op de groep moeten zijn.

Vertrekpunten zijn:

- De uitvoering van het vierogenprincipe is pedagogisch verantwoord.
- De wijze waarop invulling aan het vierogenprincipe wordt gegeven, is opgenomen in het veiligheids- en gezondheidsbeleid. Dit beleid is in te zien op onze locatie.
- Ouders en oudercommissies worden jaarlijks geïnformeerd over de invulling van het vierogenprincipe op hun locatie, bijvoorbeeld via de website.

Een open en eerlijke aanspreekcultuur binnen onze locaties is voor ons het allerbelangrijkste. Pas dan durven medewerkers elkaar aan te spreken op houding en gedrag. Als een medewerker dat - om wat voor reden dan ook - niet durft of wil, staan de deuren van de eigen manager/coördinator/directeur en van de vertrouwenspersonen van GOO altijd open. Ouders kunnen met hun zorgen en vragen terecht bij de manager/coördinator/directeur.

GOO Kinderopvang hanteert de volgende maatregelen om het vierogenprincipe verantwoord uit te voeren:

1. Een open aanspreekcultuur

Alle medewerkers krijgen training in het geven van feedback, waardoor een open aanspreekcultuur ontstaat. We oefenen dit ook regelmatig. Bij functioneringsgesprekken komt het geven en ontvangen van feedback als vast punt aan de orde.

In de pedagogische beleidsplannen staat hoe we omgaan met de kinderen. Als collega's zich daar niet aan houden, spreken we hen daarop aan. Tijdens het groepsoverleg geven pedagogisch medewerkers feedback aan elkaar. Feedback gaat over dingen die goed gaan, maar ook over dingen die minder goed gaan. Dit maakt dat we kritisch blijven naar elkaar.

2. De omgangsnormen zijn vastgelegd in een gedrags- en beroepscode

De gedrags- en beroepscode is beschikbaar voor medewerkers.

3. Vier ogen, vier oren en transparantie

- Wij werken volgens de beroepskracht-kindratio, waardoor meestal meerdere pedagogisch medewerkers op een groep aanwezig zijn.
- Collega's van het kindcentrum komen regelmatig binnen in de groepsruimtes.
- De deuren van de groepsruimtes staan regelmatig open.
- Op opvanglocaties in scholen is de afspraak dat leerkrachten onregelmatig op de groep komen wanneer de pedagogisch medewerker alleen werkt.
- Alle deuren van de groepen zijn voorzien van een raam/opening.
- Alle deuren naar de slaapkamers zijn voorzien van kijkgaten en/of ramen.
- In de slaapkamers staan de babyfoons altijd aan. Daarnaast wordt iedere 15 minuten op de slaapkamer gecontroleerd of de kinderen in orde zijn.
- Waar mogelijk hebben groepsruimtes en verschoonruimtes een doorzichtige afscheiding of blijft de deur open.
- Groepen worden samengevoegd als de beroepskracht-kindratio dat toelaat.
- In vakantietijd, als minder kinderen op de groep zijn, kan het voorkomen dat één pedagogisch medewerker op de groep staat. In dat geval kunnen we ervoor kiezen om dagopvang en BSO samen te voegen, er ontstaat dan een 0-13 jarigen groep
- Soms wordt er naar een andere nabij gelegen locatie uitgeweken

- Op momenten waarop ouders kinderen brengen en halen, kan een pedagogisch medewerker alleen op de groep staan. Ouders lopen in deze tijd de groep in en uit.
- De pedagogisch medewerkers hebben 's middags beurtelings een pauze van maximaal 3 kwartier.
- In vakanties is er een apart rooster voor 4-ogen en/of achterwacht op locatie aanwezig.
- In geval van achterwacht worden afspraken gemaakt met de betreffende persoon.

4. Strikte werving en selectie

- GOO hanteert een strenge werving-en-selectieprocedure. Sollicitanten, voor welke functie dan ook, worden door meerdere medewerkers gesproken.
- Van sollicitanten vragen wij referenties op bij de vorige werkgevers.
- Van alle medewerkers van GOO, ongeacht de functie, hebben wij een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Zo ook van alle stagiairs die minimaal drie maanden stage lopen.
- Nieuwe medewerkers kunnen pas starten met werken wanneer de afdeling P&O een originele VOG heeft ontvangen.
- Bij een maatschappelijke stage draait een stagiair maximaal 30 uur mee. Bij een snuffelstage is dit maximaal een of twee weken. Hun leeftijd ligt tussen de 15 en 17 jaar en zij hoeven geen VOG te overleggen.

5. Deskundig en vast personeel

- We werken volgens de verplichte meldcode kindermishandeling.
- De pedagogisch medewerkers hebben allemaal een workshop gevolgd over de meldcode kindermishandeling.
- Enkele medewerkers hebben trainingen gevolgd in het signaleren van en praten over kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag.
- GOO heeft vaste medewerkers op vaste groepen.
- GOO heeft een eigen invalpool.

6. Kwaliteitszorg

- Het beleidsplan is voor alle ouders in te zien op onze locatie.
- Elke vier tot zes weken heeft de manager groepsoverleggen op de locaties. Op de agenda staan vaste onderwerpen.
- Ieder jaar wordt het beleidsplan geëvalueerd met de lokale oudercommissie.
- Elke vier jaar wordt een GOO-audit op het kindcentrum uitgevoerd, bij KC de Havelt staat dit in november 2019 op de planning.

5. RANDVOORWAARDEN

5.1 Groepsindeling en ruimtes

Op Kindcentrum De Havelt werken we met vaste verticale groepen, zowel bij de opvang als de BSO. Dit betekent dat kinderen geplaatst worden in een stamgroep waarin kinderen van diverse leeftijden met elkaar spelen en van elkaar leren. Deze stamgroep wordt gezien als een soort thuis waarin alles aanwezig is om kinderen te verzorgen, te laten spelen, slapen en eten.

Concreet betekent het voor onze pedagogisch medewerkers dat we enerzijds de groep zo inrichten met materialen en hoeken dat kinderen zelfstandig kunnen kiezen, spelen en zich ontwikkelen. En anderzijds activiteiten aanbieden met als doel bepaalde ontwikkelingsgebieden te stimuleren door een gericht aanbod.

Afhankelijk van de grootte van de beschikbare ruimte, bepalen we het maximum aantal kinderen per groep. Bij de Havelt werken we in de combinatie van dagopvang en peuterwerk met maximaal 15 kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar. Bij de BSO hebben we ruimte op maximaal 20 kinderen op te vangen in de leeftijd van 4-13 jaar. Hierbij wordt de medewerker-kind ratio gehanteerd zoals vastgelegd in de wet Kinderopvang. We zorgen dat er altijd voldoende pedagogisch medewerkers aanwezig zijn op het aantal kinderen in de groep. We noemen dit de medewerker/kind ratio.

Pedagogisch medewerker/kind ratio.

KDV

- 2 pedagogisch medewerkers op 4 aanwezige kinderen tot 1 jaar.
- 1 pedagogisch medewerker op 5 aanwezige kinderen van 1 tot 2 jaar
- 1 pedagogisch medewerker op 8 aanwezige kinderen van 2 tot 3 jaar
- 1 pedagogisch medewerker op 8 aanwezige kinderen van 3 tot 4 jaar

BSO

- 1 pedagogisch medewerker op 10 aanwezige kinderen van 4 tot 7 jaar
- 1 pedagogisch medewerker op 11 aanwezige kinderen van 4 tot 13 jaar

Per 1 januari 2019 gelden de volgende wijzigingen in de BKR;

- De geldende beroepskracht kindratio voor baby's (nuljarigen) wordt aangescherpt van 1 beroepskracht op 4 nuljarigen naar 1 beroepskracht op 3 nuljarigen.
- De beroepskracht kindratio voor kinderen vanaf 7 jaar in de buitenschoolse opvang wordt versoepeld van 1 beroepskracht op 10 kinderen naar 1 beroepskracht op 12 kinderen.
- Voor combinatiegroepen zullen de regels voor de dagopvang gelden, waarbij een kind van 4 jaar tot de leeftijd waarop het basisonderwijs eindigt, wordt beschouwd als een kind van 3-4 jaar.

Van 7.00 tot 7.30 en vanaf 18.00 tot 18.30 werkt een pedagogisch medewerker alleen in het gebouw maar tijdens deze tijden lopen ouders binnen om hun kind te halen/brengen en vindt er overdracht plaats.

Samenvoegen KDV en BSO

Er wordt een soms combinatie gemaakt met KDV en BSO op middagen in de schoolweken en op minder drukke dagen in de vakanties. Ook bij vervroegde opvang vanaf 7.00 uur wordt dagopvang en BSO gecombineerd, op maandag, dinsdag en donderdag in de schoolweken vindt de VSO apart in de 'Switch' ruimte plaats vanaf 7.30 uur tot aan de overdracht naar school.

Aan het einde van de dag zowel in school- als vakantieweken wordt er vanaf 17.30uur ook samen gevoegd.

Indeling ruimtes/groepen

KDV/PW

De speelruimte is ruim en sfeervol ingericht. Wij proberen de prikkels zoveel als mogelijk te beperken voor de jonge kinderen die in een box de ruimte hebben om te spelen en te ontdekken, zonder daarbij gestoord te worden door de oudere kinderen. Vanuit die box kunnen ze heerlijk rustig liggen, zelf spelen of vanuit een hogere (veilige) positie naar de oudere kinderen kijken.

De ruimte is ingedeeld in speelhoeken waarbij rekening wordt gehouden met het thema, het spelaanbod waarbij kinderen zelf materialen kunnen pakken. Maar er zijn ook materialen aanwezig waar kinderen om kunnen vragen. Er is een leeshoekje waar kinderen zelf boekjes kunnen pakken.

De ruimte beschikt over 1 aangrenzende slaapkamers waar de kinderen, die slapen tijdens de opvang, een vast "eigen" bed hebben en de baby's bovenin slapen en de peuters onder. Ook is er een keukenblok voor volwassenen en kinderen. In de verschoonruimte en een verschoonblok waar kinderen zelf met een trapje op kunnen klimmen en er zijn kindertoiletjes aanwezig.

De buitenruimte nodigt kinderen uit tot verschillende activiteiten alsook de speelzaal waar kinderen kunnen klimmen, klauteren en rennen.

Zowel de binnen als de buitenruimte voldoen aan hoge veiligheidseisen, wij zoeken de balans tussen de noodzakelijke veiligheid en de noodzakelijke uitdaging voor kinderen.

Concreet betekent het voor onze pedagogisch medewerkers dat wij enerzijds de groep zo inrichten met materialen en hoeken dat de kinderen zelfstandig kunnen kiezen, spelen en zich ontwikkelen en anderzijds activiteiten aanbieden zodat bepaalde ontwikkelingsgebieden gericht aan bod komen. In de groep hebben we een huishoek waarbij kinderen vooral, al dan niet thema gericht, uitgenodigd worden om vanuit rollenspelen het "echte" leven na te spelen en te oefenen waarbij vooral de sociale competenties aan bod komen die ze in hun later leven nodig hebben in omgang met anderen. Maar ook om hun fantasiespel de vrije loop te laten. Ook zien we dit spel terug rond de werkbank met gereedschap.

Daarnaast is er een bouwhoek waarbij diverse materialen (Duplo, houten blokken etc) regelmatig afgewisseld worden. Hierbij worden kinderen gestimuleerd om inzicht te krijgen in het bouwen, stapelen en verbinden van diverse materialen waarbij hun ruimtelijk inzicht en rekenkundige vaardigheden worden ontwikkeld.

Er zijn verder veel materialen aanwezig waar kinderen om kunnen vragen zoals puzzels, kralenplanken en spelletjes. Deze materialen stimuleren o.a. de motorische vaardigheden maar ook samenspel en op je beurt wachten, waarbij er veel taal aangeboden wordt en interactievaardigheden geoefend worden. Maar deze worden ook regelmatig aangeboden aan een klein groepje kinderen. Het buitenspelen spelen wisselt zich af met klimmen/klauteren, rennen/lopen en fietsen/steppen waarbij de vooral de motorische ontwikkeling aan bod komt. Maar ook de sensomotorische ontwikkeling met zand en water. Dit komt ook terug bij knutselactiviteiten waarbij er verschillende materialen aangeboden worden om te voelen, wat is hard en wat is zacht, wat is glad. Daarbij leren ze door voelen en er mee te werken wat deze begrippen betekenen.

Verder is er een leeshoek waar kinderen in de (grote of kleine) kring samen komen maar kinderen ook zelf een boekje kunnen pakken om te lezen of samen een prentenboek in te kijken.

BSO wordt nadrukkelijk gezien als vrije tijd en voorziet in een invulling van de vrije tijd van kinderen.

Kinderen zijn dan ook niet verplicht om aan de activiteiten mee te doen die worden aangeboden volgens het programma Goo For Fun. Hierbij komen de volgende activiteiten aan bod: Sport en spel, koken, kunst en techniek, muziek en dans, natuur, drama en theater.

5.2 Samenstelling team

De kinderen van Opvang, Peuterwerk en BSO worden begeleid door een vast team van 3 pedagogisch medewerkers. Dit team is verticaal van samenstelling, wat betekent dat we zorgen voor diversiteit op het gebied van leeftijd, eerdere werkervaring, kwaliteiten en persoonlijke interesses.

Daarnaast wordt door de manager gezorgd voor de randvoorwaarden en is ook de directeur van het Kindcentrum nauw betrokken bij de opvang. De intern begeleider is binnen het kindcentrum ook te raadplegen voor het jonge kind. We gaan steeds intensiever samen werken binnen het kindcentrum tussen onderwijs en opvang en vormen 1 team. Daarbij maken we gebruik van elkaars expertise, nemen gezamenlijk deel aan studiedagen (zowel in-als extern) als onderwerpen daartoe aanleiding geven. Maar we hebben ook samen teamuitjes en vieringen.

5.3 Pedagogische randvoorwaarden opvang 0- tot 4-jarigen

Iedere situatie is voor jonge kinderen een leermoment. Of ze nu verzorgd worden, zelf iets doen, anderen helpen of gewoon lekker spelen: ze leren continu. De pedagogisch medewerkers stimuleren het leren en ontwikkelen van jonge kinderen. Dit doen ze onder meer door ervoor te zorgen dat:

- de inrichting en indeling van de ruimte uitnodigen om kansen te creëren en te grijpen;
- groepsprocessen en dagprogramma geobserveerd en bijgesteld worden;
- er wordt aangesloten bij het spontane leren van kinderen, onder meer door mee te spelen, te kijken, te luisteren en kinderen te stimuleren om samen plezier te maken en elkaar te imiteren;
- er tijdens verzorgingsmomenten en vrij spel kansen gegrepen worden om kinderen een stapje verder te brengen;
- er kansen gecreëerd worden door het gericht aanbieden van speelgoed of activiteiten;
- er op een stimulerende manier met kinderen gecommuniceerd wordt; de pedagogisch medewerkers spelen mee, volgen de kinderen met belangstelling, stellen vragen en helpen ze om plannen te realiseren;
- hun houding respectvol is naar elk kind. Ieder kind wordt op zijn of haar manier uitgedaagd.

Dit alles wordt ondersteund door onze VVE-thema's waarbij er elke 5-6 weken gewisseld wordt van thema.

5.4 Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Het vroegtijdig signaleren van mogelijke achterstanden bij kinderen is belangrijk; het kan voorkómen dat de (dreigende) achterstand steeds groter wordt. Het liefdevol verzorgen van en spelen met de kinderen is de basis van onze kindcentra. Toch zijn verrijking en verdieping in het spel noodzakelijk om daadwerkelijk de ontwikkelingskansen te vergroten.

We maken binnen GOO gebruik van een voorschools educatief programma, namelijk 'Uk en Puk'. Op een speelse manier komen allerlei thema's aan bod die dicht bij de belevingswereld van de kinderen liggen. Denk aan ziek zijn, voor de eerste keer naar school gaan en het weer. Deze manier van werken is geïntegreerd in ons dagritme en verzekert de kinderen van een breed aanbod. Alle pedagogisch medewerkers hebben hiervoor een training gevolgd.

Uk en Puk

Bij opvang en peuterwerk werken wij met Uk en Puk, een VVE-activiteitenprogramma voor kinderen van 0 tot 4 jaar. Het programma bestaat uit 10 thema's:

- Welkom Puk.
- Knuffels.
- Hatsjoe!
- Ik en mijn familie.
- Wat heb jij aan vandaag?
- Regen.
- Dit ben ik.
- Eet smakelijk.
- Kabouters en reuzen.
- Oef, wat warm.

Elk thema heeft activiteiten die zijn gericht op de belevingswereld van de kinderen en alle ontwikkelingsgebieden. Naast deze thema's worden er ook zelf thema's bedacht waarbij de manier van werken vanuit de methode wordt gehanteerd zodat alle ontwikkelingsgebieden geprikkeld worden.

Wij proberen daarnaast zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de reguliere thema's zoals b.v. Kerst, Pasen etc. De herhaling van activiteiten binnen de Uk & Puk thema's zijn belangrijk, kinderen leren o.a. door herhaling. Iedere dag vindt er in de groep een Uk & Puk of een andere activiteit plaats. Bij deze activiteiten wordt er gewerkt met doelen door de activiteiten wordt er gezorgd dat verschillende kinderen/ doelgroepen aan bod komen. In elk thema staan een aantal boeken en woorden centraal. Deze woorden komen uit het thema en komen terug in de kring, aan de hand van voorwerpen, in rollenspellen en in spelletjes. Elke dagdeel gaan kinderen naar buiten waar ze volop kunnen bewegen en zo de motorische ontwikkeling wordt gestimuleerd. Ze kunnen in de speelzaal volop klimmen en klauteren en laten zien wat ze kunnen, en durven, waardoor het zelfvertrouwen wordt gestimuleerd en groeit. Door in kleine groepjes te spelen leren kinderen samen te spelen/ rekening te houden met elkaar. Zij moeten speelgoed delen, op hun beurt wachten maar ook voor zichzelf leren opkomen. Waar nodig krijgen ze hierbij ondersteuning van de pedagogisch medewerker. Aan tafel worden knutselactiviteiten gedaan en spelletjes. Ook wordt er met fijnere materialen gewerkt met de oudere kinderen, zoals de kralenplank, insteek mozaïek, kralen rijgen, prikken en puzzels leggen. Hiermee wordt de fijne motoriek gestimuleerd.

Er worden spelletjes of andere activiteiten in kleine groepjes gedaan met kinderen van dezelfde leeftijd. Daarbij is er extra aandacht voor kinderen die dit nodig hebben maar ook voor de kinderen met een VVE-indicatie. Voor de laatste doelgroep is een apart schriftje waarbij ouders betrokken worden om zelf ook een actieve rol te spelen om tot stimulering van de ontwikkeling te komen. Op deze manier is de ouder betrokkenheid groter en wordt het een samenwerking, soms nog met andere partijen (bv logopedie of fysiotherapie) om tot een optimale ontwikkeling te komen. Er wordt daarbij afgesproken welke activiteiten er gedaan worden, welke woorden aangeboden of op welke manier met als doel een bepaald ontwikkelingsgebied te stimuleren. Materiaal gaat met de ouders mee naar huis zodat op het kind centrum en thuis op eenzelfde manier gewerkt wordt. Ook hier zit de kracht van de herhaling en de samenwerking met ouders.

Er vinden een aantal keren per jaar studie bijeenkomsten plaats. PM'ers en leerkrachten van de onderbouw gezamenlijk kijken jaarlijks naar de doorgaande lijn en proberen de thema's een aantal keren per jaar af te stemmen. Ook is er overleg over Kijk, want VVE en KJK kunnen we niet los zien van elkaar. Deze systemen zijn met elkaar verweven. Bij het aanbod in activiteiten wordt aangesloten bij de doelen en wordt bepaald waar de aandachtspunten liggen. Dit kan een algemeen doel zijn voor de groep, een klein groepje kinderen maar ook individueel.

Niet alleen tijdens de gerichte activiteiten wordt de ontwikkeling gestimuleerd. Ook tijdens de vrije spelmomenten en tafelmomenten worden de kinderen uitgelokt. Bv door te vragen, hoeveel bekers hebben we nodig, welke kleur is dit. En bij het spelen in de hoeken worden er door de PM'ers vragen gesteld om taal aan te bieden en uit te lokken. Bij de jongste kinderen wordt dit ook gedaan, vooral tijdens de verzorgingsmomenten waarbij alle handelingen en voorwerpen benoemd worden maar ook de emoties; dat vindt je fijn, ik zie dat je lacht, wat ben je verdrietig etc.

Ouders worden betrokken bij het thema door ouderbrieven van Uk en Puk. In deze brieven staat wat het thema inhoudt, welke ontwikkelingsgebieden gestimuleerd worden en op welke manier ouders thuis kunnen aansluiten bij het thema. Ouders worden op deze manier uitgebreid geïnformeerd over het lopende thema, de boeken, liedjes en woorden die aan bod komen. Er wordt verwezen naar digitale prentenboeken, de liedjes en versjes staan in de brief zodat ouders die thuis ook herkennen en kunnen gebruiken met hun kind.

5.5 Bijzonderheden in ontwikkeling of andere problemen signaleren

Binnen GOO werken we met het ontwikkeling volgmodel Kijk! Op basis hiervan observeren we elk jaar alle kinderen van 0 tot 4 jaar. De methode voor de voorscholen omvat elf ontwikkelingslijnen (voor het onderwijs omvat de methode zeventien leerlijnen). Voor ieder kind breiden we de observatie jaarlijks uit. Hieronder vindt u een overzicht van de opbouw.

Welke ontwikkelingslijnen observeren we op welk moment:

1 jaar: Basiskenmerken, betrokkenheid, grote motoriek.

2 jaar: Bovenstaande wordt uitgebreid met:

- Omgaan met zichzelf.
- Omgaan met anderen.
- Kleine motoriek.

3 jaar: Bovenstaande wordt uitgebreid met:

- Spraak- en taalontwikkeling.
- Spelontwikkeling.

3,9 jaar: Bovenstaande wordt uitgebreid met:

- Cognitieve ontwikkeling.
- Zelfredzaamheid.
- Ontluikende gecijferdheid.
- Ontluikende geletterdheid.

Aandachtskinderen

We noemen een kind een aandachtskind als het valt binnen de doelgroepdefinitie van de gemeente met betrekking tot VVE. Ook kinderen met opvallend hoge of lage scores in de Kijklijnen, kinderen met opvallend gedrag en kinderen bij wie een vermoeden is van kindermishandeling, noemen we aandachtskinderen. Zij komen in ieder overleg aan bod en we observeren en registreren ieder halfjaar.

Aandachtskinderen: welke ontwikkelingslijnen observeren we op welk moment:

1 jaar: Basiskenmerken, betrokkenheid, grote motoriek.

2 jaar: Bovenstaande wordt uitgebreid met:

- Omgaan met zichzelf.
- Omgaan met anderen.
- Kleine motoriek.

3 jaar: Bovenstaande wordt uitgebreid met:

- Spraak- en taalontwikkeling.
- Spelontwikkeling.

3,9 jaar: Bovenstaande wordt uitgebreid met:

- Cognitieve ontwikkeling.
- Zelfredzaamheid.
- Ontluikende gecijferdheid.
- Ontluikende geletterdheid.

Bij aandachtskinderen wordt deze standaard observatie uitgebreid met een halfjaarlijkse extra observatie en gesprek met ouders.

Kindbespreking

In het groepsoverleg bespreken we nieuwe kinderen, geobserveerde kinderen, opvallende kinderen en aandachtskinderen. Tijdens dit overleg staat de ontwikkeling van kinderen centraal en worden acties en doelen voor de komende periode afgesproken. De mentor is verantwoordelijk voor de observatie, voor de voorbereiding van de kindbespreking en voor het contact met de ouders.

Acties kunnen zijn:

- Een gesprekje met de ouders.

- Met het VVE-programma werken aan doelen door grote, kleine en individuele groepsactiviteiten.
- Ouders adviseren een VVE-indicatie aan te vragen.
- Een extra observatie door een collega of manager.
- Advies inwinnen via casusbespreking bij consultatiebureau, maatschappelijk werk, logopedie, opvoedondersteuner of Veilig Thuis (met toestemming van ouders).
- Doorverwijzen.

Protocol ‘Kinder mishandeling en grensoverschrijdend gedrag’ voor de Kinderopvang

Bij een vermoeden van huiselijk geweld, misbruik of verwaarlozing maken we gebruik van dit Protocol (juni 2018) en volgen we het daarbij horende stappenplan. Het vernieuwde protocol is bekend bij de medewerkers en staat in de map op de groep. Tevens is de app gedownload die goede handvatten biedt voor het doorlopen van de stappen. Alle medewerkers hebben in februari 2019 een scholing gevolgd m.b.t. de meldcode welke verzorgd is door het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Ouders doorverwijzen naar passende instanties

Als tijdens de kindbespreking wordt besloten dat we ouders gaan doorverwijzen, bespreekt de mentor van het kind dit met hen. Indien nodig heeft de manager hierin een ondersteunende rol. Doorverwijzen kan naar:

- Huisarts
- Consultatiebureau
- Logopedist
- Maatschappelijk werk. Opvoedondersteuner van Centrum Jeugd en Gezin
- Veilig Thuis
- Audiologisch Centrum
- Kinderfysiotherapeut
- Logopedie

Deze instanties verwijzen indien nodig weer verder door.

Beroepskrachten ondersteunen bij de taak van signaleren en doorverwijzen

De pedagogisch medewerkers van GOO zijn geschoold in VVE en in de Kijk!-methode. Ieder jaar stelt GOO Kinderopvang per medewerker een scholingsplan op.

Tijdens de kindbespreking wordt bekeken wie welke actie onderneemt en of hierin ondersteuning noodzakelijk is, de manager is hierbij ondersteunend en coördinerend.

5.6 Pedagogische randvoorwaarden BSO

Wij werken alleen met gediplomeerde pedagogisch medewerkers met minimaal opleidingsniveau PW-3. Dit geldt ook voor onze invalskrachten. Daarnaast hebben onze medewerkers in de loop der jaren vele extra (pedagogische) trainingen/thema-avonden gevolgd, zoals:

- GOO For Fun-trainingen.
- Kinder-EHBO (jaarlijks).
- Teamvaardigheden (onder meer op het gebied van communicatie en feedback).
- Training signalering kindermishandeling.

Ook voor kinderen in de basisschoolleeftijd is elke situatie een leersituatie. Onderstaande voorwaarden, die gelden bij de opvang van kinderen van 0 tot 4 jaar, zijn daarom ook van toepassing op de BSO, uiteraard aangepast aan de leeftijd, het niveau en de ontwikkelingsfase van de kinderen.

- In een huiselijke sfeer is er tijd voor een praatje, eten de kinderen samen fruit en worden plannen gemaakt voor de rest van de dag of middag. Kinderen maken hun eigen keuzes in wat ze willen doen. Soms hebben ze zelf al een idee en soms willen ze eerst weten welke activiteit de pedagogisch medewerker in petto heeft.

- Groepsprocessen en het dagprogramma worden door de pedagogisch medewerkers geobserveerd en bijgesteld.
- De pedagogisch medewerkers sluiten aan bij het spontane leren van kinderen door mee te spelen, te kijken, te luisteren en kinderen te stimuleren samen plezier te maken en elkaar te imiteren.
- Op een stimulerende manier wordt met kinderen gecommuniceerd. De medewerkers spelen mee, ze volgen de kinderen met belangstelling, stellen vragen en daarmee helpen ze plannen te realiseren.
- De houding van onze medewerkers is respectvol naar elk kind. Alle kinderen worden op hun eigen manier uitgedaagd.

GOO For Fun (GFF)

Op de BSO bieden we met GFF een gevarieerd activiteitenprogramma dat kinderen prikkelt hun interesses en talenten te ontdekken en verder te ontwikkelen. GFF richt zich op verschillende thema's zodat alle kinderen zich aangesproken voelen om mee te doen met de activiteiten.

Denk bij de activiteiten aan thema's als:

- Koken.
- Sport & spel.
- Techniek & kunst.
- Drama & theater.
- Muziek & dans.
- Natuur.

We proberen de thema's zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de thema's van de dagopvang, uiteraard passend bij de leeftijd van basisschoolkinderen. De stamgroep krijgt versieringen die aansluiten bij het thema. We streven ernaar om bij ieder thema een activiteit te organiseren met alle kinderen van 0 tot 12 jaar. Oudere kinderen vinden het vaak erg leuk om mee te helpen bij 'de kleintjes'. Onze GFF-activiteiten vinden meestal plaats op de BSO, maar tijdens vakanties is er ook ruimte voor uitstapjes. GFF is geïntegreerd in ons dagritme en zorgt ervoor dat kinderen een breed aanbod krijgen.

5.7 Voedingsbeleid

De kinderen die de dagopvang, het peuterwerk en BSO bezoeken hebben gedurende de dag verschillende eetmomenten. We vinden het belangrijk samen met kinderen en ouders te investeren in een gezonde toekomst. Tijdens het intakegesprek worden de voedings- en eetgewoontes en het beleid rondom verjaardagen en feesten met de ouders besproken.

Als basis voor een gezonde voeding hanteren we de schijf van vijf. Dat betekent dat we de kinderen dagelijks gevarieerd eten aanbieden uit deze vijf groepen voedingsmiddelen. Zo krijgen de kinderen alle voedingsstoffen binnen die het lichaam nodig heeft.

Ons voedingsbeleid:

- **Gevarieerd aanbod**
We variëren in het aanbod van voedingsmiddelen, dus bieden diverse soorten fruit en groenten, brood, drinken en beleg.
- **Voldoende beweging en niet te veel voeding**
We willen een gezonde basis leggen bij de kinderen. Dat doen we door ze gezonde eetgewoontes aan te leren. Dus voldoende bewegen en niet te veel eten. De basis is elke dag één eetmoment - de broodmaaltijd - en twee momenten tussendoor waarbij iets gegeten en gedronken kan worden. Een standaard onderdeel van de dag is het buitenspelen, zodat kinderen voldoende beweging krijgen en energie verbruiken. Daarnaast bieden we activiteiten waarbij lichaamsbeweging nodig is.
- **Minder verzadigd vet**

We kiezen binnen de opvang zoveel mogelijk voor producten met onverzadigde vetten of zo min mogelijk verzadigde vetten. Denk aan halfvolle-melkproducten en 30+kaas.

- **Veel groenten/fruit en brood**

Kinderen krijgen dagelijks fruit en groente aangeboden. Wat we eten, laten we afhangen van het seizoen. We eten brood met vezels.

- **Veilig met voedsel omgaan**

Veilig eten betekent ook dat gelet wordt op goede hygiëne. We wassen de handen voor elke maaltijd en voordat we het eten bereiden. Daarnaast besteden we veel aandacht aan bederfelijke producten. We bewaren ze koel en voorzien ze na het openen van de verpakking van de betreffende datum.

Voeding gaat niet alleen over eten en drinken. We hebben ook een voorbeeldfunctie in de wijze waarop het eten wordt aangeboden, in het stimuleren van de sociale omgang met elkaar, het aanleren van tafelmanieren en het bevorderen van de zintuiglijke ontwikkeling. Door hier aandacht aan te schenken, dragen we ook op het gebied van voeding bij aan de ontwikkelingskansen:

- **Het bieden van veiligheid en geborgenheid**

We kondigen een eetmoment van tevoren aan, dekken samen de tafel en zingen een liedje voor het eten. Vervolgens wensen we elkaar smakelijk eten. We maken het zo gezellig mogelijk om de eetlust te bevorderen. We eten in een rustige sfeer.

- **Persoonlijke ontwikkeling**

Tijdens het eten zijn er veel leermomenten: kiezen, proeven, ruiken, voelen en tafelmanieren. Daarnaast stimuleren we de spraak- en taalontwikkeling door alles te benoemen en door uit te leggen wat er gebeurt. We benoemen de kleuren van een beker, tellen de borden die op tafel worden gezet en knopen spontane gesprekjes aan. Naarmate een kind ouder wordt, bevorderen we de zelfstandigheid door bijvoorbeeld te stimuleren de eigen boterham te smeren.

- **Sociale vaardigheden**

De eetmomenten zijn bij uitstek een sociale activiteit. Het gaat niet alleen om het eten met elkaar, maar vooral om het onderlinge contact. Kinderen leren rekening met elkaar houden, wachten op hun beurt en samenwerken, elkaar helpen en opruimen.

- **Waarden en normen**

Kinderen imiteren vaak het gedrag dat ze zien. De pedagogisch medewerkers hebben een voorbeeldfunctie in het overdragen van waarden en normen. We leren de kinderen dankjewel te zeggen als ze iets krijgen, alsjeblieft te zeggen als ze iets geven en te wachten met eten tot iedereen iets heeft.

Feesten en traktaties

Regelmatig worden er binnen de groep feestjes gevierd, zoals verjaardagen, afscheid en op feestdagen zoals Pasen, Kerst etc. Bij een feestje horen rituelen, zoals het toezingen van het kind en ook een traktatie. Het vieren van een feestje is een belangrijke gebeurtenis voor een kind, daarbij staat de beleving van het kind voorop en niet de traktatie. Als een kind jarig dan vragen we ouders te zorgen voor een gezonde traktatie. De pedagogisch medewerkers overleggen met ouders wanneer het feestje plaats vindt en adviseren ouders te komen tot een gezonde traktatie, als ouders niet kiezen voor een gezonde traktatie laten we de kinderen dit niet opeten op de groep, maar wordt de traktatie meegeven naar huis, zodat de ouder zelf kan bepalen of en wanneer dit gegeven wordt.

Om ouders te helpen een gezonde keuze te maken voor een traktatie beschikken wij over een traktatieboek, waarin voorbeelden staan van verantwoorde en gezonde traktaties. Het is niet de bedoeling dat er cadeautjes uitgedeeld worden. Ook proberen we de traktatie veilig te houden, bv geen lolly's. We geven ook door of er kinderen zijn die vanwege geloof of allergie een bepaalde traktatie niet mogen. Daarvoor hebben we altijd zelf een alternatief.

5.8 Open deuren kindcentra

Open deuren betekent letterlijk kinderen meer de ruimte geven door de deuren van de groepsruimtes open te zetten. We spelen daarbij in op de individuele behoeftes van de kinderen. De kinderen krijgen de mogelijkheid om onder toezicht in de speelzaal te spelen of bij de kleuters te gaan kijken. De veiligheid en het overzicht met betrekking tot de kinderen worden hierbij uiteraard niet uit het oog verloren. Duidelijke afspraken tussen de pedagogisch medewerkers en de leerkracht en tussen de kinderen onderling zijn hier uiteraard van groot belang.

Omdat er binnen kindcentrum de Havelt maar 1 groep is voor dagopvang en peuterwerk is het open deurenbeleid anders ingevuld. Soms zijn er vieringen of activiteiten samen met school waarbij er ontmoetingen plaats vinden tussen kinderen binnen het hele kindcentrum. Daarbij kijken we altijd naar leeftijd en een veilig gevoel voor de jongste kinderen.

Daarbij komen ze dan vriendjes en vriendinnetjes tegen of broertjes of zusjes zodat vriendschappen onderhouden kunnen worden en sociale vaardigheden geoefend.

Ook wordt er bij het buitenspelen door kleuters gebruik gemaakt van de buitenruimte van de opvang en andersom. Ook dan wordt er altijd gekeken naar wat kinderen aan kunnen en toch voldoende uitdaging hebben. Hier ontmoeten kinderen elkaar en de leerkrachten. In de schoolpauze als alle kinderen buiten zijn spelen we niet buiten of gaat de poort dicht om de veiligheid van de jongste te kunnen garanderen

Als er op school in de aula voorstellingen zijn, vieringen of opening of afsluiten van een thema sluiten we met de kinderen van opvang en peuterwerk aan.

Daarnaast gaan we met de kinderen naar een speeltuin in de buurt, de dierenweide of een wandeling maken. Ook met carnaval kijken we naar de optocht en met de kermis gaan we erop uit. Soms is dit gekoppeld aan een thema, bv bezoek aan een boerderij of een spontane activiteit. Dit zijn geen vast gelegde momenten maar hierbij wordt wel altijd minimaal de BKR in acht genomen. Daarbij wordt gekeken naar het aantal kinderen, de leeftijd en de manier van vervoer. Als we met de kinderen lopen zetten we meer PM'ers in dan wanneer er bv. 6 kinderen in de bolderkar meekunnen.

5.9 Social media

Sociale media zijn niet meer weg te denken uit de maatschappij. Bijna iedereen maakt dagelijks op verschillende manieren en om verschillende redenen gebruik van media als Twitter, Facebook, YouTube, LinkedIn en Instagram. In het onderwijs en de opvang speelt privacy een belangrijke rol, daarom hebben wij richtlijnen opgesteld voor het gebruik van sociale media. Deze zijn terug te vinden in het protocol Sociale Media van GOO, op te vragen bij de locatie.

Het protocol Sociale Media van GOO helpt om sociale media bewust en verantwoord te gebruiken. Hierin wordt op de kansen en gevaren van socialmedia gewezen.

Aan ouders wordt jaarlijks toestemming gevraagd welke gegevens of beeldmateriaal verspreid mag worden via het zg. AVG formulier. Dit mag altijd tussentijds herroepen worden.

NB: de bijlagen die bij dit plan horen: huisregels de Havel, gezondheid-en veiligheidsplan en calamiteiten veiligheid.